

DORIVOR ISSOP O‘SIMLIGINING YETISHTIRISH TEXNOLOGIYASI VA SHIFOBAXSH XUSUSIYATLARI

Sayramov Fayzullo Baratjon o'g'li
Farg'ona davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Dorivor issop o‘simligining respublikamizda tarqalishi,navlari,yetishtirish texnologiyasi,hamda foydali xususiyatlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Dorivor o‘simliklar,issop,Lamiaceae,poya,barg,nav,ko'p yillik yarim buta,foydali xususiyatlari.

Hyssopus officinalis L. - Lamiaceae oilasiga mansub ko‘p yillik yarim buta o‘simlik. Uning vatani O'rta Yer dengizi sohillari. Issop yetishtiriladi markaziy mamlakatlarda va janubiy Yevropa, Boltiqbo'yi davlatlari, Qrimda, Zakavkazda, Markaziy Osiyo.Issop poyasining balandligi 70-80 sm, bir o'simlikdagi poya soni elliktaga etadi. U iyun oyining oxiridan avgustgacha gullaydi, uzunligi 15 sm gacha cho'zilgan boshqoq shaklidagi gulzorlar, binafsha rangga bo'yalgan, kamroq pushti rangga bo'yalgan. Mevasi to'rtburchakli to'q jigarrang yong'oqdir.DA yangi issopning yosh barglari va poyalari yoqimli otquloq-zanjabil, o'tkir, achchiq ta'mga ega. Ular salatlar, sabzavot va go'shtli idishlar, konserva baliqlarida ishlatiladi. Yangi va quritilgan issop gullari pishirishda ishlatiladi. Issop va efir moylariga boy.Issop tuproqqa talabchan emas - u botqoq va sho'rlanganlardan boshqa hamma narsada o'sadi va eng yaxshisi - begona o'tlarsiz toza, bo'sh, yaxshi yoritilgan joylarda. Bu madaniyat qurg'oqchilik va sovuqqa chidamli.

Oldin, issopni qanday ekish kerak , ular kuzdan beri saytni tayyorlashmoqda: ular yerni qazib olishadi, organik moddalar va fosfor-kaliyli o'g'itlarni qo'llashadi.

Issop ko'chatlar, urug'lar yoki so'qmoqlar bilan ko'payadi. Issop ko'chatlar orqali o'stirilganda birinchi yilda gullaydi.Yovvoyi tabiatda issop Qrim, Qozog'iston va O'rta Yer dengizi mamlakatlarida o'sadi. Ustida bog 'uchastkalari manzarali maqsadlarda muvaffaqiyatli etishtirildi.Ko'k, binafsha rangli mayda to'pgullar bilan o'ralgan baland ko'p yillik buta, pushti soyalar, issop o'ti, ko'k Seynt Jonning go'shti va yuzefka deb ham ataladi.Agar bu o'simlik siz uchun hali ham notanish bo'lsa, oddiy issopga e'tibor bering, uni ekish va unga g'amxo'rlik qilish juda oddiy. Dahshatli butalar shunchaki go'zal emas, ularning kurtaklari uzoq vaqtdan beri ziravor sifatida ishlatilgan va shifobaxsh xususiyatlari bilan mashhur.Balandligi 80 santimetrga etadi. Gullash iyun oyida boshlanadi va oktyabr sovuqlarigacha davom etadi. Xushbo'y asal o'simligi gulchangelarga boy va asalarilarni o'ziga jalb qiladi.Bir nechta issop butalaridan iborat guruh landshaft dizaynini bezatadi va styuardessani soslar, salatlar va sho'rvalar,

marinadlar va tuzlangan bodringlar uchun o'tlar bilan ta'minlaydi; turli xil taomlar baliq va go'shtdan. Mavsum davomida yosh kurtaklari va barglari bir necha marta kesilishi mumkin, asirlari yana o'sadi. Oddiy chiroyli odam hatto unchalik ham gullamaydi unumdor tuproq. Ammo ekish qanchalik oddiy bo'lmasin, issopga g'amxo'rlik qilish e'tiborni talab qiladi, keyin u bir joyda 5 yildan ortiq yaxshi o'sishi mumkin. O'simlikning ko'payishi urug'lar, butani va so'qmoqlarni bo'lish orqali mumkin. Urug'lar may oyida ekilgan ochiq yer yoki o'sadi ko'chat usuli martda. Ikkinchi holda, ular tuproqli konteynerlarga joylashtiriladi, ustiga bir oz yerga sepiladi va issiqxonada qoldiriladi. Agar tungi sovuqlar vaqti hali o'tmagan bo'lsa, uni yuqoridan plyonka bilan yopishingiz mumkin. Ko'chatlar 14 kun ichida birga paydo bo'ladi. Barqaror bo'lgandan keyin issiq ob-havo, yetishtirilgan o'simliklar ekilgan doimiy joy, butalar orasidagi 8-10 santimetr masofani saqlash. Yer birinchi navbatda qazib olinadi va yaxshilab bo'shatiladi. Issop butalari bahorda bo'linadi, ekish paytida bo'linmalarni juda chuqur ko'mmang. So'qmoqlarni olish uchun siz kuzda unumdor tuproq bilan pastki kurtaklar bilan butaning asosini to'ldirishingiz mumkin, keyin muntazam ravishda sug'orishingiz mumkin. Shootlar ildiz beradi, bahorda ular ona butasidan ajralib, doimiy joyga ekilgan bo'lishi mumkin. Yaxshi ishlov berish uchun yosh o'simliklar kesiladi. Issop urug'lari ekish orqali ko'paytiriladi erta bahorda (aprel oxiri - may oyining boshi), yoki. Ushbu madaniyatni ko'paytirishning boshqa usullari bilan batafsilroq "" maqolasida tanishish mumkin. Bu o'simlikning urug'lari juda kichik va zich (ko'chatlar ekishdan keyingi 12-14 kun ichida paydo bo'ladi). Ularning bir xilda ekilishini ta'minlash uchun ularni 1: 3 nisbatda bo'sh torf yoki qum bilan aralashtirish tavsiya etiladi. Agar siz bahorda eksangiz, keyin tomonidan urug'lik material marker o'simliklar urug'lari (, suv teresi) ularning og'irligi 10% qo'shishingiz mumkin. Va ekish yanada osonroq. Bundan tashqari, issop ostidagi to'shakda 20-35 santimetr masofada jo'yaklar belgilanadi, ular ichiga urug'lar quyiladi va 0,5-1 sm tuproq qatlami bilan qoplanadi. Ekishdan so'ng, tuproq biroz siqiladi, bu esa yomg'ir bilan yuvilishining oldini oladi. Tuproq qobig'ining paydo bo'lish ehtimolini istisno qilish uchun to'shak torf yoki hijob va qum aralashmasi bilan mulchalanadi. Qishki ekish bilan bu usul qo'llanilmaydi, chunki bu urug'larning chirishiga olib kelishi mumkin. Issop etishtirish ko'chat usuli bilan ham amalga oshiriladi. Agar siz bu o'simlikni yaqinda bokira tuproqqa yoki siqilgan tuproqqa joylashtirishni rejalashtirmoqchi bo'lsangiz, bu usul o'z samarasini beradi. Issop urug'lari ko'chatlar uchun rejalashtirilgan ekishdan 50-60 kun oldin ochiq yerga, ya'ni o'rta bo'lak Rossiyada bu davr taxminan mart oyining oxiri - aprel oyining boshiga to'g'ri keladi. Birinchidan, urug'lar unumdor substratli qutiga joylashtiriladi va ko'chatlar ikkita haqiqiy barg bosqichiga yetganda, ular alohida idishlarga ekilgan. Har bir o'simlik 5-6 bargga ega bo'lganda, ular doimiy joyga ko'chirilishi mumkin. Qoida tariqasida, ko'chatlar may oyining oxirida - iyun oyining boshida, tuproq to'g'ri isinganda ekilgan.

Butalar o'rtasida kamida 25-30 santimetr masofani qoldiring. Birinchi mavsumda issop asta-sekin rivojlanadi, shuning uchun uni begona o'tlar bilan qattiq bostirish mumkin. Shuning uchun, uning ko'chatlari muntazam begona o'tlar va o'z vaqtida yupqalash kerak. Ko'chatlar 10 santimetrgacha o'sganda, ular orasida 25-30 santimetr masofa qoldiriladi. Voyaga etgan issop butalarini sug'orish kerak emas, chunki quruq ob-havoda o'simliklar ularni tuman kabi qoplaydigan va ularni kuyishdan himoya qiladigan maxsus uchuvchi birikmalarni chiqaradi. quyosh nurlari. Tabiiyki, ko'chatlarni ekishdan so'ng darhol va ildiz otishdan oldin, tez-tez va o'rtacha sug'orishni e'tiborsiz qoldirmaslik tavsiya etiladi. Ekishning birinchi yilida issop unib chiqqandan keyin uch hafta o'tgach oziqlanadi. O'simliklar har qanday to'liq mineral o'g'it (10 litr suv uchun 2 osh qoshiq) eritmasi bilan ildiz ostida sug'oriladi. Shunday qilib Keyingi yil kabi ozuqaviy sug'orish ko'katlarni har bir kesishdan keyin, shuningdek, keyin amalga oshiriladi sanitariya Azizillo quritilgan va shikastlangan kurtaklar. Bundan tashqari, ommaviy o'g'itlar erta bahorda 50 gramm superfosfat, 30 gramm karbamid, 30 gramm kaliy sulfat har kvadrat metr ekish uchun qo'llaniladi. O'ziga xos hidi tufayli issop zararkunandalar uchun yoqimsiz va kasalliklardan deyarli ta'sirlanmaydi. Bir joyda, bu ziravorning butalari 5 yilgacha o'sishi mumkin, keyin esa butani bo'lish yoki so'qmoqlar bilan yoshartirish kerak bo'lishi mumkin. Agar siz issopning ta'mi va xushbo'yligiga oshiq bo'lsangiz, uni oshpazlik biznesida ishlatish imkoniyatlari faqat sizning tasavvuringiz imkoniyatlari bilan cheklangan. Shu bilan birga, yangi hosilga qadar oilangizni quritilgan issop ko'katlari bilan to'liq ta'minlash uchun saytingizda ushbu ekinning atigi uchta o'simlikini sotib olish kifoya. Issop - bu shubhasiz go'zal o'simlik. Biroq, issop o'sishi nafaqat saytingizni bezashga, balki oshxonadagi ziravorlar zaxiralarini to'ldirishga yordam beradi, chunki o'tkir otquloq-zanjabil ta'miga ega bo'lgan bu o'simlik uzoq vaqtdan beri pishirishda ishlatilgan. Issopni ekish va unga g'amxo'rlik qilish hech qanday murakkablikni ta'minlamaydi - o'simlik qurg'oqchilikka, sovuqqa, tuproqqa osonlikcha toqat qiladi - bu injiq emas, u besh yilgacha bir joyda o'sadi.

Xulosa:

Issop navlaridan biri Moviy Avliyo Ioann wort balandligi 50-70 sm ga etadi va pastdan shoxlangan ko'plab tik, tetraedral kurtaklar nishga ega. Qarama-qarshi kichik quyuuq yashil barglar. Yosh kurtaklar dastlab yashil bo'lib, vaqt o'tishi bilan jigarrang bo'ladi. Lipiflora kichik gullar issop barglarning qo'ltig'ida butaning yuqori qismida joylashgan. Natijada uzun boshqoq shaklidagi gulzor hosil bo'ladi. Gullash cho'zilganligi sababli o'simlikning uzoq dekorativ effekti saqlanib qoladi. Gullar birdaniga ochilmaydi, lekin asta-sekin. Gullashni uzaytirish uchun ko'k giperikum sovuqqa qadar, siz xira inflorescences kesishingiz mumkin. Bunday holda, buta shoxlanadi va yangi kurtaklar hosil qiladi. Gullashdan keyin o'simlikda mayda, to'q

jigarrang urug'li yong'oqlar bilan sarg'ish qutilar hosil bo'ladi. Ularning o'sishi uch-to'rt yil davom etadi. Issopning qirq beshdan ortiq turlari mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B.Azizov scientific research work in plant science.
2. O. Akhmedov The technology of cultivation of medicinal plants
3. www.agro.uz website.
4. www.mehnat.uz website.